TEISINGUMO TEISMO (dešimtoji kolegija) SPRENDIMAS

2025 m. gegužės 8 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Sąjungos pilietybė – SESV 20 straipsnis – Teisė laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje – Trečiosios šalies piliečio, kuris rūpinasi vaiku, turinčiu Sąjungos piliečio statusą, teisė gyventi šalyje – Priklausomumo santykis – Išvestinės teisės gyventi šalyje pobūdis – Jos atsiradimo momentas – Pareiga *a posteriori* gauti vizą trečiojoje šalyje“

Byloje C-130/24

dėl *Verwaltungsgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo administracinis teismas, Vokietija) 2024 m. sausio 16 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2024 m. vasario 16 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

YC

prieš

Stadt Wuppertal

TEISINGUMO TEISMAS (dešimtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas D. Gratsias, teisėjai E. Regan (pranešėjas) ir J. Passer,

generalinis advokatas R. Norkus,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos J. Möller ir R. Kanitz,

– Danijos vyriausybės, atstovaujamos D. Elkan, M. Jespersen ir C. Maertens,

– Graikijos vyriausybės, atstovaujamos T. Papadopoulou,

– Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos M. K. Bulterman ir A. Hanje,

* Proceso kalba: vokiečių.

– Europos Komisijos, atstovaujamos E. Montaguti ir J. Vondung,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 20 straipsnio išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant trečiosios šalies pilietės YC ir *Stadt Wuppertal* (Vupertalio miestas, Vokietija) ginčą dėl leidimo gyventi šalyje, siekiant šeimos susijungimo, išdavimo.

Teisinis pagrindas

3 Pagrindinės bylos aplinkybėms taikytinos redakcijos 2004 m. liepos 30 d. *Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet – Aufenthaltsgesetz* (Užsieniečių gyvenimo, įsidarbinimo ir integracijos federalinėje teritorijoje įstatymas; *BGBl.* 2004 I, p. 1950) (toliau – *AufenthG*) 5 straipsnyje „Bendrosios leidimo gyventi šalyje išdavimo sąlygos“ nustatyta:

„1. Leidimas gyventi šalyje užsieniečiui paprastai gali būti išduotas, tik jei tenkinamos šios sąlygos:

<…>

2) nėra intereso išsiųsti,

<…>

2. Be to, leidimas gyventi šalyje, ES mėlynoji kortelė, ICT (laikino perkėlimo bendrovės viduje) kortelė, leidimas nuolat gyventi šalyje arba ilgalaikio gyventojo leidimas gyventi ES gali būti išduotas, tik jei užsienietis įvykdė ir šias sąlygas:

1) atvyko turėdamas reikiamą vizą ir

2) savo prašyme išduoti vizą jau pateikė reikiamą informaciją [leidimui gyventi šalyje išduoti].

Šio reikalavimo galima netaikyti, jei tenkinamos teisės gauti leidimą sąlygos arba dėl ypatingų konkretaus atvejo aplinkybių nėra tikslinga reikalauti, kad vizos išdavimo procedūra būtų atlikta *a posteriori*. <…>“

4 *AufenthG* 28 straipsnio „Šeimos susijungimas su Vokietijos piliečiais“ 1 dalyje numatyta:

„Leidimas gyventi šalyje turi būti išduotas užsieniečiui, kuris yra:

<…>

3) nepilnamečio nesusituokusio Vokietijos piliečio vienas iš tėvų, turintis šio asmens globos teises,

jei Vokietijos piliečio įprastinė gyvenamoji vieta yra federalinėje teritorijoje. Nukrypstant nuo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkto, leidimas turi būti suteikiamas pirmo sakinio 2 ir 3 punktuose nurodytais atvejais. Nukrypstant nuo 5 straipsnio 1 dalies 1 punkto, leidimas paprastai turi būti suteikiamas pirmo sakinio 1 punkte nurodytu atveju.“

5 *AufenthG* 95 straipsnio „Baudžiamosios teisės nuostatos“ 1 dalyje nurodyta:

„Laisvės atėmimo iki vienų metų bausme arba bauda baudžiamas tas, kas:

<…>

2. neturėdamas reikiamo leidimo gyventi šalyje pagal 4 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį gyvena federalinėje teritorijoje, jeigu:

a) jis privalo išvykti iš šalies remiantis vykdomuoju dokumentu,

b) išvykimo terminas jam nebuvo nustatytas arba yra pasibaigęs ir

c) jo išsiuntimas nebuvo atidėtas,

<…>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

6 2019 m. rugsėjo 25 d. Lenkijos Respublikos atstovybė trečiojoje šalyje pareiškėjai pagrindinėje byloje išdavė ilgalaikę studijų vizą, galiojančią iki 2020 m. rugsėjo 23 d.

7 Su šia viza pareiškėja 2019 m. rugsėjo 28 d. atvyko į Šengeno erdvę ir pradėjo studijas Lenkijoje.

8 Atvykusi į Vokietiją iš Lenkijos, 2020 m. rugpjūčio 1 d. pareiškėja pagrindinėje byloje deklaravo savo gyvenamąją vietą Vupertalio mieste.

9 2020 m. lapkričio 6 d. Vupertalio miestas paragino pareiškėją pagrindinėje byloje nedelsiant išvykti iš nacionalinės teritorijos. Į šį raginimą visiškai nebuvo atsižvelgta, o su suinteresuotąja jos deklaruotoje gyvenamojoje vietoje susisiekti nebepavyko.

10 2021 m. rugsėjo 24 d. pareiškėjai pagrindinėje byloje gimė vaikas, pagal tėvą jis turi Vokietijos pilietybę.

11 Pareiškėja pagrindinėje byloje gyvena su šiuo vaiku; ji vienintelė turi jo globos teises. Nors tėvas moka alimentus, jis su vaiku bendrauja nedaug, aplanko jį tik savaitgaliais ir dėl profesinių priežasčių negali juo rūpintis ištisas savaites.

12 2022 m. balandžio 12 d. pareiškėja pagrindinėje byloje paprašė Vupertalio miesto išduoti leidimą gyventi šalyje siekiant vykdyti tėvų valdžią.

13 Kadangi Vupertalio miestas nepriėmė sprendimo dėl šio prašymo, pareiškėja pagrindinėje byloje 2022 m. gruodžio 13 d. kreipėsi į *Verwaltungsgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo administracinis teismas, Vokietija), kuris yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, ir prašė priimti sprendimą dėl šio prašymo.

14 Vupertalio miesto teigimu, išduoti leidimą gyventi šalyje pareiškėjai pagrindinėje byloje negalima, nes ji atvyko neteisėtai laikotarpiu nuo 2020 m. gruodžio mėn. iki 2021 m. birželio mėn., o tai atitinka *AufenthG* 95 straipsnio 1 dalies 2 punkte numatytos nusikalstamos veikos požymius. Dėl šios aplinkybės kyla *AufenthG* 5 straipsnio 1 dalies 2 punkte numatytas išsiuntimo interesas, kuris sudaro kliūčių išduoti leidimą gyventi šalyje, ir į jį privaloma atsižvelgti.

15 Vupertalio miestas taip pat teigė, kad leidimo gyventi šalyje išdavimas suponuoja atvykimą į šalį su reikiama viza, o nagrinėjamu atveju taip nėra. Be to, iš pareiškėjos pagrindinėje byloje pagrįstai galėjo būti reikalaujama išvykti iš Vokietijos teritorijos, kad vėliau jos kilmės šalyje būtų pradėta vizos išdavimo procedūra, nes toks reikalavimas nekelia pavojaus vaiko interesams dėl trumpos – mažiau nei vieno mėnesio – procedūros trukmės. Galiausiai taip pat neįvykdytos išvestinės teisės gyventi šalyje suteikimo pagal SESV 20 straipsnį sąlygos. Iš tiesų, išvykimo kartu atveju tam, kad būtų pradėta vizos išdavimo procedūra, vaikas, kuris yra ikimokyklinio amžiaus, iš Europos Sąjungos teritorijos turėtų išvykti tik trumpam laikotarpiui, todėl tai nedarytų poveikio šioje nuostatoje įtvirtintos teisės esmei. Be to, vaiko ryšių su tėvu nutraukimas trumpesniam nei vieno mėnesio laikotarpiui yra priimtinas.

16 2023 m. lapkričio 23 d. daliniu sprendimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė Vupertalio miestui pagal *AufenthG* 28 straipsnio 1 dalies 3 punktą išduoti pareiškėjai pagrindinėje byloje leidimą gyventi šalyje šeimos susijungimo tikslu, galiojantį nuo šio sprendimo priėmimo dienos.

17 Kiek tai susiję su laikotarpiu iki šios datos (toliau – nagrinėjamas laikotarpis), šis teismas mano, kad nustatyta, jog pagal nacionalinę teisę draudžiama pareiškėjai pagrindinėje byloje išduoti leidimą gyventi šalyje, nes šiuo laikotarpiu buvo interesas ją išsiųsti iš šalies dėl jos neteisėto gyvenimo Vokietijos teritorijoje. Leidimo gyventi šalyje suteikimas dėl humanitarinių priežasčių taip pat negalimas.

18 Taigi minėtas teismas mano, kad šiuo atveju būtina nustatyti, ar išvestinė teisė gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį atsirado nagrinėjamu laikotarpiu ir, jei taip, ar ši teisė atsirado automatiškai pagal Sąjungos teisę ir nuo kada ji atsirado.

19 Visų pirma, dėl teisės gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį buvimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagal dalį nacionalinės jurisprudencijos tokios teisės gyventi šalyje suteikimo sąlygos yra įvykdytos tik tada, jei vizos išdavimo procedūra gali būti pagrįstai atlikta *a posteriori* per trumpą laikotarpį, kurį galima patikimai nustatyti. Ši jurisprudencija grindžiama aiškinimu *a contrario*, išplaukiančiu iš 2018 m. gegužės 8 d. Sprendimo *K. A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)* (C-82/16, EU:C:2018:308, 58 punktas), kuriame Teisingumo Teismas nusprendė, kad SESV 20 straipsniu siekiamam tikslui prieštarauja tai, kad trečiosios šalies pilietis būtų verčiamas išvykti iš Sąjungos teritorijos „neribotam laikui“.

20 Vis dėlto šiam teismui kyla abejonių dėl tokio aiškinimo. Konkrečiai jis pažymi, kad 2022 m. gegužės 5 d. Sprendime *Subdelegación del Gobierno en Toledo (Šeimos nario gyvenimas šalyje – Nepakankami ištekliai)*, C-451/19 ir C-532/19, EU:C:2022:354, 48 punktas) Teisingumo Teismas, regis, teigia, jog tam, kad atsirastų iš SESV 20 straipsnio kylanti teisė gyventi šalyje, pakanka

konstatuoti, kad trečiosios valstybės piliečiui, kuris yra Sąjungos piliečio šeimos narys, teisė gyventi šalyje pagal nacionalinę teisę arba antrinę Sąjungos teisę negali būti suteikta, jeigu, be to, tarp šio trečiosios valstybės piliečio ir šio Sąjungos piliečio egzistuoja toks priklausomumo santykis, dėl kurio Sąjungos pilietis, jei būtų išsiųstas jo šeimos narys, kuris yra trečiosios valstybės pilietis, būtų priverstas išvykti iš Sąjungos teritorijos. Be to, iš 2023 m. birželio 22 d. Sprendimo *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Nepilnamečio Nyderlandų piliečio motina tailandietė)* (C-459/20, EU:C:2023:499, 30 punktas) ir 2023 m. balandžio 27 d. Sprendimo *M.D. (Draudimas atvykti į Vengriją)* (C-528/21, EU:C:2023:341, 59 punktas) matyti, kad pagal SESV 20 straipsnį dėl Sąjungos piliečio statuso suteikiama asmeninė teisė laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, tačiau turi būti paisoma Sutartyje ir jai vykdyti patvirtintose priemonėse nustatytų apribojimų, ši teisė be teisės atvykti į Sąjungos teritoriją yra bevertė.

21 Antra, minėtam teismui kyla klausimas, ar išvestinė teisė gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį turi būti „suteikiama“ remiantis valstybių narių kompetencija, ar ši teisė jau atsiranda pagal Sąjungos teisę. Pagal didžiąją dalį nacionalinės jurisprudencijos iš SESV 20 straipsnio kylanti teisė gyventi šalyje atsiranda tiesiogiai pagal Sąjungos teisę, o kompetentingos nacionalinės institucijos turi tik priimti deklaratyvų aktą.

22 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas tuo abejoja. Jis linkęs manyti, kad iš SESV 20 straipsnio kylanti teisė neatsiranda tiesiogiai pagal Sąjungos teisę, o ją turi iš esmės suteikti ar pripažinti nacionalinės institucijos, priimdamos šią teisę suteikiantį aktą. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas savo jurisprudencijoje daro tam tikrus skirtumus, susijusius su tuo, kokiu būdu atsiranda iš Sąjungos teisės kylančios teisės gyventi šalyje.

23 Taigi, kiek tai susiję su teisėmis gyventi šalyje, kylančiomis iš 1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1612/68 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje (OL L 257, 1968, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 15) 12 straipsnio, Teisingumo Teismas 2002 m. rugsėjo 17 d. Sprendime *Baumbast ir R* (C-413/99, EU:C:2002:493, 75 punktas) nusprendė, kad ši nuostata leidžia vienam iš tėvų, kuris faktiškai prižiūri vaikus, nesvarbu, kokia jo pilietybė, gyventi kartu su jais. Tas pats patvirtinta ir 2004 m. spalio 19 d. Sprendime *Zhu ir Chen* (C-200/02, EU:C:2004:639, 47 punktas), susijusiame su EB 18 straipsniu (dabar – SESV 21 straipsnis) ir 1990 m. birželio 28 d. Tarybos direktyva 90/364/EEB dėl teisės gyventi šalyje (OL L 180, 1990, p. 26; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 455); jame Teisingumo Teismas pripažino, kad pagal Sąjungos teisę vienam iš tėvų, trečiosios šalies piliečiui, kuris faktiškai prižiūri vaiką, Sąjungos pilietį, leidžiama gyventi su juo priimančiojoje valstybėje narėje. Vis dėlto 2011 m. kovo 8 d. Sprendime *Ruiz Zambrano* (C-34/09, EU:C:2011:124) Teisingumo Teismas nustatė neigiamą kriterijų, pagal kurį SESV 20 straipsnis draudžia valstybėms narėms atsisakyti išduoti leidimą gyventi ir dirbti šalyje. Tuo remiantis darytina išvada, kad pagal Sąjungos teisę nėra tiesiogiai leidžiama gyventi šalyje, nes valstybės narės gali turėti teisę atsisakyti leisti gyventi šalyje.

24 Trečia, jei teisė gyventi šalyje atsiranda pagal Sąjungos teisę, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, nuo kurio momento ji atsiranda. Šiomis aplinkybėmis reikėtų sužinoti, ar tam, kad atsirastų teisė gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį, reikia iš anksto pateikti prašymą, kaip Teisingumo Teismas teigė 2018 m. gegužės 8 d. Sprendime *K. A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)* (C-82/16, EU:C:2018:308, 57 punktas). Taip pat gali būti, kad pareiškėjos pagrindinėje byloje teisė gyventi šalyje atsirado gimus vaikui arba tada, kai buvo nustatyta, jog teisė gyventi šalyje negali būti suteikta pagal nacionalinę teisę ar antrinę Sąjungos teisę. Šie klausimai kiltų net ir tuo atveju, jei SESV 20 straipsnyje numatyta teisė apsigyventi šalyje atsirastų pagal kompetentingų nacionalinių institucijų priimtą sprendimą.

25 Šiomis aplinkybėmis *Verwaltungsgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo administracinis teismas, Vokietija) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar iš SESV 20 straipsnio kylanti teisė gyventi šalyje priklauso nuo to, ar vizos išdavimo procedūra, *ipso jure* reikalinga tam, kad būtų išduotas leidimas gyventi šalyje pagal nacionalinę teisę, gali būti vykdoma, kiek tai yra priimtina, vėliau per trumpą laikotarpį, kurį galima patikimai nustatyti?

2. Ar iš SESV 20 straipsnio kylanti teisė gyventi šalyje atsiranda pagal Sąjungos teisę, taigi nacionalinės institucijos tik turi išduoti ją patvirtinantį pažymėjimą, ar tokią teisę gyventi šalyje iš esmės turi suteikti nacionalinės institucijos?

3. Jeigu teisė gyventi šalyje atsiranda automatiškai pagal Sąjungos teisę, kuriuo momentu ji atsiranda?

4. Jeigu teisę gyventi šalyje turi suteikti nacionalinės institucijos, nuo kurio momento atgaline data ji turi būti suteikiama?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl antrojo klausimo

26 Antruoju klausimu, kurį reikia nagrinėti pirmiausia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad išvestinė teisė gyventi šalyje, kurią pagal šią nuostatą turi trečiosios šalies pilietis, Sąjungos piliečio šeimos narys, atsiranda tiesiogiai iš Sąjungos teisės, todėl šiuo pagrindu kompetentingų nacionalinių institucijų išduotas leidimas gyventi šalyje nėra teisių suteikiantis aktas.

27 Reikia priminti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją egzistuoja labai specifinių situacijų, kai, nepaisant to, kad netaikoma su trečiųjų šalių piliečių teise gyventi šalyje susijusi antrinė teisė ir kad atitinkamas Sąjungos pilietis nepasinaudojo judėjimo laisve, trečiosios šalies piliečiui, kuris yra šio Sąjungos piliečio šeimos narys, vis dėlto turi būti suteikta teisė gyventi šalyje, nes Sąjungos pilietybės veiksmingumas būtų paneigtas, jei dėl tokios teisės nesuteikimo tas pilietis faktiškai privalėtų išvykti iš Sąjungos teritorijos ir iš jo būtų atimtos galimybės veiksmingai naudotis tuo, kas sudaro Sąjungos piliečio statuso suteikiamų teisių esmę (2022 m. gegužės 5 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Toledo (Šeimos nario gyvenimas šalyje – Nepakankami ištekliai)*, C-451/19 ir C-532/19, EU:C:2022:354, 45 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

28 Vis dėlto atsisakius trečiosios šalies piliečiui suteikti teisę gyventi šalyje Sąjungos pilietybės veiksmingumas būtų paneigtas tik jeigu tarp šio trečiosios šalies piliečio ir Sąjungos piliečio, jo šeimos nario, egzistuoja toks priklausomumo ryšys, dėl kurio pastarasis būtų priverstas lydėti tą trečiosios šalies pilietį ir išvykti iš Sąjungos teritorijos (2022 m. gegužės 5 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Toledo (Šeimos nario gyvenimas šalyje – Nepakankami ištekliai)*, C-451/19 ir C-532/19, EU:C:2022:354, 46 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

29 Tuo remiantis darytina išvada, kad trečiosios šalies pilietis gali reikalauti pripažinti išvestinę teisę gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį tik tuo atveju, jei, nesuteikus tokios teisės gyventi šalyje, tiek jis, tiek Sąjungos pilietis, jo šeimos narys, būtų priversti išvykti iš Sąjungos teritorijos. Todėl tokios

išvestinės teisės gyventi šalyje suteikimas galimas tik tuomet, kai trečiosios šalies pilietis, Sąjungos piliečio šeimos narys, neatitinka sąlygų, nustatytų tam, kad, remiantis kitomis nuostatomis, visų pirma šeimos susijungimui taikomais nacionalinės teisės aktais, jam būtų suteikta teisė gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi tas Sąjungos pilietis (2022 m. gegužės 5 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Toledo (Šeimos nario gyvenimas šalyje – Nepakankami ištekliai)*, C-451/19 ir C-532/19, EU:C:2022:354, 47 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

30 Vis dėlto konstatavus, kad jokia teisė gyventi šalyje pagal nacionalinę teisę ar antrinę Sąjungos teisę negali būti suteikta trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, tai, kad tarp šio trečiosios šalies piliečio ir šio Sąjungos piliečio egzistuoja toks priklausomumo santykis, dėl kurio šis Sąjungos pilietis būtų priverstas išvykti iš šios teritorijos apskritai, jeigu jo šeimos narys, trečiosios šalies pilietis, būtų išsiųstas iš tos teritorijos, reiškia, kad pagal SESV 20 straipsnį iš principo atitinkama valstybė narė įpareigojama pripažinti pastarajam išvestinę teisę gyventi šalyje (2022 m. gegužės 5 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Toledo (Šeimos nario gyvenimas šalyje – Nepakankami ištekliai)*, C-451/19 ir C-532/19, EU:C:2022:354, 48 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

31 Tuo remiantis darytina išvada, kad išvestinė teisė gyventi šalyje, pripažįstama labai specifinėse situacijose, apibūdintose šio sprendimo 27–30 punktuose, trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, tiesiogiai atsiranda iš SESV 20 straipsnio (šiuo klausimu žr. 2018 m. gegužės 8 d. Sprendimą *K. A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)*, C-82/16, EU:C:2018:308, 89 punktas).

32 Vadinasi, išvestinė teisė gyventi šalyje, kurią pagal SESV 20 straipsnį turi trečiosios šalies pilietis, Sąjungos piliečio šeimos narys, įgyjama tiesiogiai pagal Sąjungos teisę, nepriklausomai nuo to, ar kompetentingos nacionalinės institucijos išduoda leidimą gyventi šalyje, lygiai kaip ir Sąjungos piliečių teisė gyventi šalyje, pripažinta remiantis viena iš SESV numatytų judėjimo laisvių, ar kaip trečiųjų šalies piliečių, Sąjungos piliečių šeimos narių, išvestinė teisė gyventi šalyje, pagrįsta pastarųjų naudojimusi viena iš šių laisvių, pavyzdžiui, numatyta SESV 21 straipsnio 1 dalyje (šiuo klausimu žr. 2004 m. spalio 19 d. Sprendimo *Zhu ir Chen*, C-200/02, EU:C:2004:639, 46 punktą ir 2018 m. birželio 5 d. Sprendimo *Coman ir kt.*, C-673/16, EU:C:2018:385, 23 ir 24 punktus).

33 Taigi, kai valstybė narė išduoda leidimus gyventi šalyje asmenims, turintiems teisę gyventi šios valstybės narės teritorijoje pagal SESV 20 straipsnį, toks leidimas turi būti laikomas ne teises suteikiančiu aktu, bet aktu, kuriuo siekiama, kad ši valstybė narė nustatytų individualią trečiosios šalies piliečio padėtį Sąjungos teisės požiūriu.

34 Priešingai, nei teigia Danijos vyriausybė, šiuo klausimu neturi reikšmės tai, kad išvestinė teisė gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį siejama su įvykdymu tam tikrų sąlygų, kylančių iš šio sprendimo 27–30 punktuose primintos jurisprudencijos, visų pirma sąlygos, kad teisė gyventi šalyje negali būti įgyta remiantis kitu pagrindu. Iš tiesų, kai įvykdytos tokios teisės gyventi šalyje pripažinimo sąlygos, ši teisė įgyjama, neatsižvelgiant į tai, ar ji konstatuojama kompetentingų nacionalinių institucijų sprendimu, ir atvirkščiai, kai neįvykdytos šios teisės gyventi šalyje pripažinimo sąlygos, ji nėra įgyjama, lygiai taip pat nereikalaujant, kad atsisakymas ją suteikti būtų konstatuotas tokiame sprendime.

35 Taigi, į antrąjį klausimą reikia atsakyti: SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad išvestinė teisė gyventi šalyje, kurią pagal šią nuostatą turi trečiosios šalies pilietis, Sąjungos piliečio šeimos narys, atsiranda tiesiogiai iš Sąjungos teisės, todėl šiuo pagrindu kompetentingų nacionalinių institucijų išduotas leidimas gyventi šalyje nėra teisių suteikiantis aktas.

Dėl trečiojo klausimo

36 Trečiuoju klausimu, kurį reikia nagrinėti antrą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad išvestinė teisė gyventi šalyje, kurią pagal šią nuostatą turi trečiosios šalies pilietis, Sąjungos piliečio šeimos narys, atsiranda prašymo pripažinti tokią teisę gyventi šalyje pateikimo momentu.

37 Šiuo klausimu pakanka konstatuoti, kad iš šio sprendimo 27–30 punktuose primintos jurisprudencijos matyti, kad ši teisė gyventi šalyje trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, turi būti pripažinta nuo to momento, kai atsiranda priklausomumo santykis tarp jo ir šio Sąjungos piliečio (2018 m. gegužės 8 d. Sprendimo *K. A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)*, C-82/16, EU:C:2018:308, 89 punktas).

38 Tokioje byloje, kaip pagrindinė, aptariamas priklausomumo santykio atsiradimo momentas gali sutapti su šio vaiko gimimo momentu. Vis dėlto bet kuriuo atveju tik kompetentingi nacionaliniai teismai ar valdžios institucijos, atsižvelgdami į konkrečias kiekvieno atvejo aplinkybes, turi įvertinti tikslų momentą, nuo kurio galima laikyti, kad tarp šio piliečio ir Sąjungos piliečio egzistuoja šis priklausomumo santykis.

39 Taigi, į trečiąjį klausimą reikia atsakyti: SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad išvestinė teisė gyventi šalyje, kurią pagal šią nuostatą turi trečiosios šalies pilietis, Sąjungos piliečio šeimos narys, atsiranda ne prašymo pripažinti tokią teisę gyventi šalyje pateikimo momentu, bet nuo priklausomumo santykio tarp šio trečiosios šalies piliečio ir šio Sąjungos piliečio atsiradimo momento.

Dėl pirmojo klausimo

40 Pirmuoju klausimu, kurį reikia nagrinėti trečią, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos išvestinės teisės gyventi šalyje, kurią pagal šią nuostatą turi trečiosios šalies pilietis, Sąjungos piliečio šeimos narys, pripažinimui taikoma sąlyga, kad šiam piliečiui *a posteriori* būtų išduota viza šioje trečiojoje šalyje.

Dėl priimtinumo

41 Europos Komisija abejoja, ar šis klausimas svarbus siekiant išspręsti pagrindinę bylą, nes joje nurodytas reikalavimas turėti vizą yra teisės gyventi šalyje suteikimo pagal nacionalinę teisę procedūros dalis, o pareiškėjai pagrindinėje byloje nagrinėjamu laikotarpiu tokia teisė gyventi šalyje nebuvo suteikta. Todėl neaišku, kaip šis vizos reikalavimas turėtų paveikti teisės gyventi šalyje suteikimą pagal Sąjungos teisę, kiek tai susiję su tuo pačiu laikotarpiu.

42 Šiuo klausimu pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją nacionalinio teismo pateiktiems klausimams dėl Sąjungos teisės aiškinimo, atsižvelgiant į jo paties nurodytas faktines aplinkybes ir teisinius pagrindus, kurių tikslumo Teisingumo Teismas neprivalo tikrinti, taikoma svarbos prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prašymo tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba jeigu Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes,

būtinos tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (2023 m. balandžio 27 d. Sprendimo *M. D. (Draudimas atvykti į Vengriją)*, C-528/21, EU:C:2023:341, 49 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

43 Nagrinėjamu atveju, nors tiesa, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodyta sąlyga, susijusi su vizos išdavimu *a posteriori*, yra teisės gyventi šalyje suteikimo pagal nacionalinę teisę procedūros dalis, vis dėlto iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad šis teismas mano, jog ši sąlyga taip pat taikoma siekiant pripažinti išvestinę teisę gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį.

44 Šiomis aplinkybėmis negalima teigti, kad pirmuoju klausimu prašomas SESV 20 straipsnio išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos dalyku ar kad šiame klausime iškelta problema yra hipotetinė.

45 Vadinasi, šis klausimas yra priimtinas.

Dėl esmės

46 Reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją valstybės narės turi nustatyti išvestinės teisės gyventi šalyje, kuri šio sprendimo 27–30 punktuose nurodytose labai specifinėse situacijose turi būti pripažinta trečiosios šalies piliečiams pagal SESV 20 straipsnį, įgyvendinimo taisykles su sąlyga, kad šios procedūrinės taisyklės nepakenktų šios nuostatos veiksmingumui ir dėl jų šis pilietis neturėtų apskritai išvykti iš Sąjungos teritorijos, o dėl priklausomumo santykio tarp minėto piliečio ir Sąjungos piliečio, pastarasis faktiškai būtų priverstas jį lydėti ir dėl to taip pat išvykti iš Sąjungos teritorijos (šiuo klausimu žr. 2020 m. vasario 27 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Sąjungos piliečio sutuoktinis)*, C-836/18, EU:C:2020:119, 50 ir 51 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

47 Be to, pagal jurisprudenciją, nors iš SESV 20 straipsnio kylanti išvestinė teisė gyventi šalyje nėra absoliuti ir valstybės narės gali atsisakyti ją suteikti tam tikromis konkrečiomis aplinkybėmis, vis dėlto pagal šią nuostatą valstybėms narėms neleidžiama nustatyti šios išvestinės teisės gyventi šalyje išimčių, kuriomis būtų trukdoma veiksmingai naudotis esminėmis iš Sąjungos piliečio statuso kylančiomis teisėmis, o tai būtų neproporcinga tokiomis išimtimis siekiamam tikslui (šiuo klausimu žr. 2020 m. vasario 27 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Sąjungos piliečio sutuoktinis)*, C-836/18, EU:C:2020:119, 47 ir 48 punktus ir 2022 m. gegužės 5 d. Sprendimo *Subdelegación del Gobierno en Toledo (Šeimos nario gyvenimas šalyje – Nepakankami ištekliai)*, C-451/19 ir C-532/19, EU:C:2022:354, 49 punktą).

48 Taip yra dėl nacionalinės teisės aktų, pagal kuriuos išvestinės teisės gyventi šalyje, kurią pagal SESV 20 straipsnį turi trečiosios šalies pilietis, Sąjungos piliečio šeimos narys, pripažinimui taikoma sąlyga, kad šiam piliečiui *a posteriori* būtų išduota viza šioje trečiojoje šalyje.

49 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad pagal nagrinėjamą nacionalinę praktiką nustatyta prievolė trečiosios šalies piliečiui išvykti iš Sąjungos teritorijos prieš nagrinėjant, ar tarp šio piliečio ir jo šeimos nario, Sąjungos piliečio, egzistuoja priklausomumo santykis, kad būtų galima prašyti panaikinti arba sustabdyti jam taikomą draudimą atvykti į šalį, gali pakenkti SESV 20 straipsnio veiksmingumui, jei vykdant tą prievolę dėl priklausomumo santykio tarp trečiosios šalies piliečio ir Sąjungos piliečio pastarajam faktiškai tektų jį lydėti ir taip pat neribotam laikotarpiui išvykti iš Sąjungos teritorijos (šiuo klausimu žr. 2018 m. gegužės 8 d. Sprendimo *K. A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)*, C-82/16, EU:C:2018:308, 55 ir 56 punktus).

50 Vis dėlto, priešingai, nei teigia Vokietijos vyriausybė, iš to negalima daryti išvados, kad trečiosios šalies piliečio, Sąjungos piliečio šeimos nario, pareiga išvykti iš valstybės narės teritorijos, kad būtų įvykdyta sąlyga *a posteriori* gauti vizą trečiojoje šalyje, nekenkia SESV 20 straipsnio veiksmingumui tuo atveju, kai šios vizos išdavimo procedūra šioje trečiojoje šalyje yra ribotos trukmės, kuri nagrinėjamu atveju yra trumpesnė nei vienas mėnuo, todėl pareiškėja pagrindinėje byloje gali išvykti iš Vokietijos su savo vaiku, Vokietijos piliečiu, kuris dar yra ikimokyklinio amžiaus, kad *a posteriori* pradėtų vizos išdavimo procedūrą savo kilmės šalyje.

51 Iš tiesų tokia sąlyga gali tiesiogiai paveikti pačią išvestinės teisės gyventi šalyje, kuri pagal Sąjungos teisę pripažįstama trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, esmę labai specifinėmis situacijomis, nurodytomis šio sprendimo 27–30 punktuose, nes tokios teisės įgyvendinimas neišvengiamai reiškia, kad šis trečiosios šalies pilietis gali atvykti į atitinkamos valstybės narės teritoriją, ir atitinkamai gali lemti tai, kad iš šio Sąjungos piliečio bus atimta galimybė veiksmingai naudotis tuo, kas sudaro jo statuso suteikiamų teisių esmę, jeigu, atsižvelgiant į tarp šių asmenų egzistuojantį priklausomumo santykį, dėl šios sąlygos tas pilietis faktiškai būtų priverstas apskritai išvykti iš Sąjungos teritorijos, kad lydėtų savo šeimos narį – trečiosios šalies pilietį, kuriam taikoma ta sąlyga (šiuo klausimu žr. 2023 m. balandžio 27 d. Sprendimo *M. D. (Draudimas atvykti į Vengriją)*, C-528/21, EU:C:2023:341, 60 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją, taip pat 2023 m. birželio 22 d. Sprendimo S*taatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Nepilnamečio Nyderlandų piliečio motina tailandietė)* C-459/20, EU:C:2023:499, 27 ir 31 punktus).

52 Be to, nagrinėjamu atveju dėl tokios sąlygos trečiosios šalies pilietis gali būti priverstas išvykti iš Sąjungos teritorijos apskritai, net jei kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos nustatė, kad tarp šio piliečio ir Sąjungos piliečio, jo šeimos nario, egzistuoja toks priklausomumo santykis, kad pastarasis būtų priverstas lydėti minėtą pilietį į šią trečiąją šalį, taip atimant iš šio piliečio galimybę veiksmingai naudotis tuo, kas sudaro dėl jo Sąjungos piliečio statuso suteikiamų teisių esmę, nors būtent dėl šio priklausomumo santykio šiam piliečiui iš esmės turi būti pripažinta išvestinė teisė gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį (šiuo klausimu žr. 2018 m. gegužės 8 d. Sprendimo *K. A. ir kt. (Šeimos susijungimas Belgijoje)*, C-82/16, EU:C:2018:308, 57 ir 58 punktus).

53 Darytina išvada, kad sąlyga, pagal kurią trečiosios šalies pilietis turi gauti šioje šalyje vizą *a posteriori*, kad jam būtų pripažinta teisė gyventi šalyje pagal SESV 20 straipsnį, yra formali sąlyga, dėl kurios iš šio piliečio praktiškai atimama Sąjungos teisės suteikta teisė, net jei materialinės tokios teisės suteikimo sąlygos yra įvykdytos. Dėl šios sąlygos iš Sąjungos piliečio, jo šeimos nario, gali būti atimta galimybė veiksmingai naudotis tuo, kas sudaro jo statuso suteikiamų teisių esmę, atsižvelgiant į tarp šių asmenų egzistuojantį priklausomumo santykį.

54 Be to, tokia sąlyga, pagal kurią trečiosios šalies pilietis, Sąjungos piliečio šeimos narys, esant labai specifinėms situacijoms, nurodytoms šio sprendimo 27–30 punktuose, taigi ir šis Sąjungos pilietis įpareigojami išvykti iš Sąjungos teritorijos nors ir ribotą laikotarpį ir bet kuriuo atveju be jokios garantijos grįžti, negali būti laikoma proporcinga šia sąlyga siekiamam tikslui.

55 Atsižvelgiant į tai, kas, beje, buvo nurodyta šio sprendimo 35 ir 39 punktuose, šią išvadą patvirtina Vokietijos vyriausybės nurodyta aplinkybė, kad nacionalinės teisės aktuose numatyta galimybė konkrečiu atveju atsisakyti aptariamos vizų išdavimo procedūros, kai egzistuoja teisėta teisė gauti leidimą gyventi šalyje.

56 Taigi į pirmąjį klausimą reikia atsakyti: SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos išvestinės teisės gyventi šalyje, kurią pagal šią nuostatą turi trečiosios šalies pilietis, Sąjungos piliečio šeimos narys, pripažinimui taikoma sąlyga, kad šiam piliečiui *a posteriori* būtų išduota viza šioje trečiojoje šalyje.

Dėl ketvirtojo klausimo

57 Atsižvelgiant į atsakymą, pateiktą į antrąjį klausimą, į ketvirtąjį klausimą nereikia atsakyti.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

58 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (dešimtoji kolegija) nusprendžia:

1. **SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad išvestinė teisė gyventi šalyje, kurią pagal šią nuostatą turi trečiosios šalies pilietis, Sąjungos piliečio šeimos narys, atsiranda tiesiogiai iš Sąjungos teisės, todėl šiuo pagrindu kompetentingų nacionalinių institucijų išduotas leidimas gyventi šalyje nėra teisių suteikiantis aktas.**

2. **SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad išvestinė teisė gyventi šalyje, kurią pagal šią nuostatą turi trečiosios šalies pilietis, Sąjungos piliečio šeimos narys, atsiranda ne prašymo pripažinti tokią teisę gyventi šalyje pateikimo momentu, bet nuo priklausomumo santykio tarp šio trečiosios šalies piliečio ir šio Sąjungos piliečio atsiradimo momento.**

3. **SESV 20 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos išvestinės teisės gyventi šalyje, kurią pagal šią nuostatą turi trečiosios šalies pilietis, Sąjungos piliečio šeimos narys, pripažinimui taikoma sąlyga, kad šiam piliečiui *a posteriori* būtų išduota viza šioje trečiojoje šalyje.**

Parašai.